

MAGYAR ÚT KÖRÖK • MAGYAR ÚT KÖRÖK • MAGYAR ÚT KÖRÖK

LEVÉLCÍM: 1464 BUDAPEST, PF. 1591.

Kód: Szerzői jog

ai Az olvasói jog védelmében

Tapasztalataim szerint a történelem meghatározó alapfogalmainak esetében a különféle minőség- és állapotjelzők valójában fosztóképzők. Amikor a köztársaságból *szocialista* köztársaság, a demokráciából *népi* demokrácia, a kritikából *elvi* kritika, az érdekvédelemből *szakszervezeti* érdekvédelem, a realizmusból *szocialista* realizmus lesz, attól fogva ott már mindenről beszélhetünk, csak a szó eredeti jelentésében vett köztársaságról, demokráciáról, kritikáról, érdekvédelemről vagy realizmusról nem. És mintha így lenne ez a jognál is: az unalomig emlegetett személyiségi jogok, emberjogi normák, a világ magánjogra és közjogra felosztottsága olyan gyakorlatot eredményez, amely nemritkán összeegyeztethetetlen magának a jognak – a meztelen, jelző nélküli jognak – az alapüzenetével. A globalizmus politikai érdekérvényesítésének, jogi taktikájának legbeváltabb módszerei a nagy, az egyetemes Jog falába vágott magánjogi kiskapuk. Szerkesztői munkám során egyre gyakrabban találkozom ennek a fals helyzetnek az én munkámat is érintő ágával, a szerzői jog világában kialakult fonákosságokkal.

Röviden: ma Magyarországon minden szerzői jogvédelem alá eső (írói, költői stb.) életmű a szerző halálától számított 70 éven át a mindenkori törvényes örökösök tulajdonába megy át. Tiszta sor, az is maradna mindaddig, amíg ez csupán annyit jelentene, hogy én, a kiadó a mindenkori örökösnek vagyok köteles kifizetni az örökbehagyó (férj, apa, nagypapa, rokon stb.) általam közzétett műve utáni honoráriumot. Ez ellen normális jogérzékű embernek nem lehet kifogása: van, aki házat, van, aki pénzt, van, aki földet, van, aki irodalmi életművet hagy szeretteire, és a legtermészetesebb dolog, hogy azoknak ezért felhasználás esetén anyagi térítés jár, miként járna magának a szerzőnek is, ha élne.

A gond ott kezdődik, hogy a hatályos szerzői jog nem elégszik meg a honoráriumra jogosultság kimondásával, de – összetévesztve a néhai szerzőt jelenkori jogutódjával – olyan jogosítványokkal ruházza fel azt, ami nemcsak természet-, vagyis jogellenes, de gyakran meg is haladja annak szellemi vagy erkölcsi felkészültségét. Mert a mai szerzői jogi gyakorlat úgy kezeli a legkáprázatosabb írói életműveket is, mintha egy horpadt fazekat

örökölt volna az utód: *öröklés után azt csinál vele, amit akar.*

Ha én például öröklök egy olajfestményt, amely Horthy Miklóst ábrázolja fehér lován, a következőket tehetem: 1. Boldogan és büszkén kiakasztom a képet szobámba, fünek-fának megmutatom, és azon vagyok, hogy minél több ismertetés jelenjen meg róla. 2. Vacak, giccses, időszerűtlen alkotásnak tartom, úgy is kezellem. 3. Próbálok megszabadulni tőle, hát ha ad érte némi pénzt a bizományi vagy egy gyűjtő. 4. Megijedek: még bajt hozhat rám ez a festmény, hiszen politikai üzenete is van, ezért eldugom, és minden esetleges megkeresést elutasítok a képpel kapcsolatban. Nos, ez az utóbbi helyzet az, ami jellemzően visszaköszön a szerkesztőnek, ha az elfelejtett, lappangó, régen eltűnt hazafias művek kiadását tűzi maga elé.

A kiadói jogot megöröklött személy (család) általában a következő érvekkel védi álláspontját: „Nekem (a családnak) az elmúlt időszakban már annyi sok hátrányom, bajom, zaklatásom, nélkülözésem volt apám (nagyapám, férjem, rokonom stb.) meggondolatlan publikációjából, hogy én ennek véget akarok vetni! Gyermekeim és unokáim vannak, nekem az ő jövőjük mindennél előbbre való!” Így aztán a felejtés sírjában maradnak a nép-nemzeti oldal legmegmutatóbb remekei. Merthogy, azt ugye mondanom is felesleges, hogy mindig és csakis a jobb oldal művei azok, amelyeknek közzététele potenciális veszélyt jelenthet gyermek és unoka karrierjére. Arra még példa nem volt, hogy bármely baloldali, liberális vagy globalisztikus elkötelezettségű szerző örökösei akadályt gördítettek volna egy megjelenés elé. Attól sem tartok, hogy a jövőben majd Nádas Péter, Dalos György, Esterházy Péter, Konrád György, **Eörsi István** vagy Kertész Imre életműsorozatának 33. utánnyomását bármivel is megnehezítenék a boldog, büszke és ünnepezt örökösök. A megörökölt kiadói jog miatt csak a jobboldalnak fáj a feje, mert ravasz módon, az előnyök mellett annak minden hátrányát is örökli a jobboldali író jogutódja: *immár az ő egy személyes politikai felelősségévé válik a művek kiadása, népszerűsítése.* Pedig a dolog egyszerűbben lerendezhető lenne, mint hisszük: minden alkotást, amelyet még életében a szerző maga engedélyezett kiadni, *egyszer s mindenkorra kiadhatónak kellene minősíteni,* természetesen honorárium fejében. Az örökösnek pedig csak azon, még meg nem jelent – vagyis kéziratban lévő – művek további sorsáról lehessen egyszemélyes döntési joga, amelyeket az elhunyt író maga sem adott ki valamilyen megfontolásból, míg élt. Ez korrekt megoldás lenne az örökre nézve is, hiszen az ő felelőssége fel sem merülhetne, ugyanakkor több jövedelmet kaphatna, de a kiadókra nézve is. Ez a jelenleg kialakult öröklési jogrendszer a félelem, a politikai presszionálás és a nemzeti oldal irányába ható folyamatos fenyegetés átöröklésének jól bevált rendszere. Csak akarat és kultúrpolitikai hozzáállás kérdése lenne ennek eltörlése, hiszen még a magamfajta nem jogász is érzi a kiáltó ellentmondást: ha az utód nem járul hozzá egy, az apja (nagyapja, férje, rokona stb.) által már egyszer vagy többször kiadott – esetleg megszenvedett, üldöztetett, netán börtönt vagy emigrációt kiváltó – mű újabb kiadásához: *ellentétbe kerül az örökség hagyó akaratával, nyilvánvaló értékrendjével, elárulja, megtagadja azt, s így magára az örökségre is méltatlanná válik!* Valaki csak akkor tekinthető egy életmű jogi képviselőjének, ha azonos etikai és politikai nézeteket vall, mint az életművet létrehozó.

Nemrég egy tekintélyes történész akadémikus a két világháború között már négy kiadást megért művének megjelentetését azzal az érveléssel szándékozott megakadályozni a jogutód, miszerint „ez a könyv apámnak csak egy periférikus alkotása”. Mindez a morál csödjé. Ő, az örökös dönti el, hogy mi periférikus és mi centrális egy

életműben, amit nem ő alkotott? És ha annyira jelentéktelen ez a mű, ugyan miért adta ki az apja négy különféle – közöttük idegen nyelvű – kiadásban is? A válasz természetesen abban keresendő, hogy az inkriminált mű erősen jobboldali elkötelezettségű, és az ilyenek terjesztéséhez való jogi hozzájárulás ma sem egészen következmények nélküli. Ezt viszont nem hajlandó vállalni minden jogutód.

A mostani gyakorlatban szépen tetten érhető, amint a magánjogra, az ún. személyiségi jogokra való hivatkozással sárba tiporják azt a közösségi jogot, amely a saját nemzeti kultúra megismerését, az attól való szellemi megizmosodást, az általa való önvédelmi erősödést követeli magának. Vitathatatlanul vannak és szükségeselek a szerzői jogok, de miért nem ismeri és akceptálja joggyakorlatunk az olvasói jogokat is, azt, hogy a nemzetem legkiválóbbjai által, anyanyelvemen hozzám írt műveket, az azokban lévő üzeneteket igenis jogosult vagyok megismerni és másokkal is megismertetni. És ettől az elvitathatatlan jogomtól semmiféle, a jogutódok által előterjesztett családi vagy magánaggodalmak nem foszthatnak meg. Ezt nevezem én olvasói jognak, amelynek felvetése nem is olyan merész dolog 210 évvel az *Emberi Jogok Kiáltványának* párizsi közzététele után.

Szomorú, hogy szerkesztői erőfeszítéseimben nem mindig partner, sőt néha ellenség a kialakult jogutódlási gyakorlat.

Szócs Zoltán

Pályázati eredményhirdetés

A Magyar Fórumban ez év elején a Bocskai István Szabadegyetem és a Magyar Út Alapítvány pályázatot írt ki előadás-sorozat alapjául szolgáló tanulmány elkészítésére. Azt kértük, hogy a beérkező pályaművek tárják fel az igazságtétel elmaradása, az elmúlt rendszer bűnöseinek átmentése és a privatizáció lebonyolítása és hasznélvezői köre közti összefüggést. Továbbá elemezzék ezt a jelenséget és folyamatot szociológiai, világsági meg az ezzel kapcsolatos társadalmi torzulásokat, következményeket.

A Bocskai Szabadegyetem vezetősége és a MÜK Mozgalom országos elnöksége átolvasta a beérkezett pályaműveket és nem kis mértékben csalódásának adott hangot: a

kiírásban eredetileg meghatározott elvárásoknak és színvonalnak egyik munka sem felelt meg. Az elnökség alapvetően sikertelennek minősítette a pályázatot, ezért olyan határozatot hozott, hogy a kiírásban szereplő első – a legjobbnak kijáró – díjat nem adja ki, de két jónak tekinthető pályamunkát megjutalmaz.

A két, egyenként százezer forinttal jutalmazott pályamű a következő:

Becsei Miklós: *Az igazságtétel kérdései*Herczeg Endre: *Mégis, kinek az országa?*

A Havi Magyar Fórum szerkesztősége foglalkozik a gondolattal, hogy a megjutalmazott tanulmányokat valamelyik lapszámban közzéteszi.

Cs. Kovács László: Triptichon '56-ról